

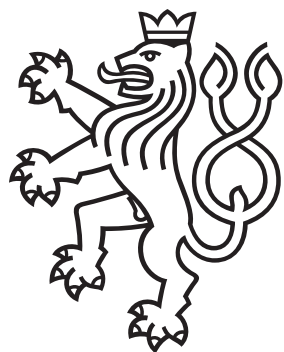
Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Program dvoustranné rozvojové spolupráce České republiky

Moldavsko

2018–2023

	Úvod	4
1.	Moldavská republika	5
1.1	Mapa země a základní fakta, politická situace, ekonomická situace	
1.2	Analýza potřeb země	
1.3	Rozvojové priority země a SDGs Agendy 2030	
2.	Česká republika v Moldavské republice	10
2.1	Výsledky dosavadní spolupráce	
2.2	Priority a cíle spolupráce	
2.3	Opatření k dosažení cílů	
2.4	Koordinace ČR s dalšími dárci	
3.	Podmínky realizace programu spolupráce.....	15
3.1	Podmínky realizace v zemi	
3.2	Monitoring a evaluace	
3.3	Řízení rizik a zvyšování udržitelnosti	
3.4	Platnost a aktualizace programu	
4.	Přílohy.....	17
4.1	Schéma programu	
4.2	Results Matrix	
4.3	Zkratky a vysvětlivky	

ÚVOD

Česká republika tímto programem navazuje na dosavadní spolupráci a partnerství s Moldavskou republikou v oblasti rozvojové spolupráce a reaguje jím na její potřeby a rozvojové priority. Program vychází z cílů Strategie zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2018–2030 a respektuje cíle udržitelného rozvoje (SDGs) Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj a zásady globálního partnerství pro efektivní rozvojovou spolupráci. Program zároveň zohledňuje dosavadní zkušenosti a evaluace projektů či sektorů uskutečněné v době trvání předcházejícího programu spolupráce. Program bere v úvahu i závěry a doporučení pro českou zahraniční rozvojovou spolupráci uzešlé z Peer Review OECD v roce 2016.

Moldavská republika je důležitým partnerem České republiky v bezprostředním sousedství Evropské unie, zemí čelící mj. dopadům tzv. zamrzlého konfliktu na vlastním území, složitému bezpečnostnímu vývoji ve východní Evropě, migraci a složitému ekonomickému i sociálnímu vývoji.

Cílem programu rozvojové spolupráce, který je nedílnou součástí komplexního angažmá České republiky v Moldavsku, je podpora teritoriální integrity země, demokratických, ekonomických a sociálních reforem a pomoc v jejím přibližování k Evropské unii. Cílem programu je rovněž posílení bilaterálních vztahů s Moldavskem a zintenzivnění spolupráce na úrovni vlád, samospráv, nevládních organizací a soukromých subjektů. V jednotlivých cílech bere program v úvahu dílčí doporučení resp. závazky Moldavska plynoucí z Asociační dohody mezi EU a Moldavskou republikou, stejně jako zásady, priority a potřeby prohlubování spolupráce s OSN, OBSE a Radou Evropy.

Pro naplnění svých priorit se Česká republika hodlá soustředit **zejména na podporu vyváženého regionálního rozvoje v zemi a snížení hospodářských a sociálních rozdílů**, udržitelné nakládání s přírodními zdroji, inkluzivní sociální rozvoj, řádnou demokratickou správu věcí veřejných a zemědělství a rozvoj venkova. Zároveň bude spolupráce zaměřena i na genderovou rovnost, opatření pro eliminaci negativních dopadů změny klimatu a průřezové cíle udržitelného rozvoje.

Tento program vznikl za aktivní účasti zástupců všech zainteresovaných rezortů státní správy, samospráv a nevládní i podnikatelské sféry. Jedná se o konsenzuální dokument, který bude základem koordinované a konsolidované rozvojové spolupráce České republiky v Moldavsku, s cílem dále posílit její udržitelnost, koherenci i viditelnost.

1. MOLDAVSKÁ REPUBLIKA

počet obyvatel: (bez Podněstří; v Podněstří pak přibližně 410 tisíc). Skutečný počet obyvatel trvale žijících v MD je přibližně o milion nižší.	3 549 750
kategorizace země dle OECD/DAC dle HND na hlavu:	nižší středně příjmová země, 2 180 USD
index lidského rozvoje (HDI) UNDP:	0,700 (2017), 112. místo ze 189 zemí
index korupčnosti CPI dle Transparency International:	31 bodů (122. místo ze 180)
index lidských práv dle Freedom House:	částečně svobodná země
ODA:	328 milionů USD (2016)
ODA na hlavu:	92 USD (2016)

Situace země

Ekonomice země dominuje sektor služeb, který v roce 2016 pokrýval 64,7 % HDP (a zaměstnával 64,7 % pracujících), zatímco zemědělský sektor 14,1 % a průmyslový 21 %. V Moldavsku byla v roce 2015 poprvé od roku 2006 zaregistrována dvouciferná inflace ve výši 13,6 %, v roce 2016 se situace výrazně zlepšila a inflace činila jen 2,4 %. Růst HDP v roce 2016 dosáhl 4 %, pro rok 2017 se předpokládá v podobné výši.

V ekonomické oblasti je země závislá na vnějších faktorech: jednak jde o schopnost implementovat DCFTA (Deep and Comprehensive Free Trade Area) a využít kvót pro bezcelní vývoz zemědělské produkce do EU (zatím se nedaří kvóty naplňovat), na druhé straně jde o omezující opatření ze strany Ruska, které bylo donedávna hlavním odbytištěm pro moldavskou zemědělskou produkci. Obojí má politický charakter a souvisí s podpisem AA/DCFTA.

Moldavské hospodářství je značně závislé na tzv. finančních převodech ve prospěch fyzických osob (remitence), které v roce 2015 dosáhly 23,4 % HDP, avšak mají klesající tendenci v důsledku hospodářské situace zemí hostících moldavské pracovníky (v roce 2015 oproti 2014 klesly o 30 %, v roce 2016 o 4,5 % a dosáhly 1,079 mld. USD). Hospodářská situace zůstává složitá, i když byly po podpisu dohody s MMF v listopadu 2016 po téměř dvouleté přestávce koncem roku 2016 znovu zpřístupněny vnější zdroje financování (úvěry a dotace od mezinárodních organizací, finančních institucí i jednotlivých států).

1.2. Analýza potřeb země

Analýza potřeb země vychází zejm. z moldavské Národní strategie rozvoje „Moldavsko 2020“. Dále se opírá o zkušenosti s dosavadní realizací ZRS ČR v zemi, vč. výsledků evaluací některých projektů. Jednotlivé potřeby jsou analyzovány na pozadí Cílů udržitelného rozvoje.

Složitá hospodářská situace, výrazný pokles zaměstnanosti, vysoká míra migrace a dlouhodobě podhodnocený sociální systém mají citelný negativní vliv na hmotné zajištění obyvatelstva. Nejzranitelnější skupinou jsou přitom lidé se zdravotním postižením a opuštěné děti. Sociální tlaky se budou nadále stupňovat se stárnutím populace. Systém sociální podpory sice prochází reformou, je však stále fragmentovaný a neefektivní, přičemž financování sociálního sektoru má klesající tendenci. Budování kapacit sociálního systému a obecně i veřejného sektoru je tak potřeba nejen pro aktuální **omezování chudoby**, ale také pro její předcházení v budoucnu.

Moldavsko je převážně zemědělská země, **zemědělská produkce** však zaznamenala výrazný pokles v důsledku omezujících opatření ze strany RF a malé diverzifikace zemědělské produkce. Pro Moldavsko je stále prioritní implementace AA/DCFTA, zejména naplňování kvalitativních a fytosanitárních požadavků, které umožní zvýšit export do EU a naplnit poskytnuté kvóty pro bezcolní dovoz. Moldavské zemědělství trpí především roztržitostí a ekonomickou slabostí zemědělských podniků, zastaralým zpracovatelským průmyslem a infrastrukturou, nedostatkem investic, neefektivním systémem přidělování státních subvencí.

Průběžné a důsledné **zajištění rovného přístupu žen a dívek** ke všem **možnostem a výhodám** generovaným v rámci rozvoje země je nutné k vyrovnání jejich nevýhod spočívajících v silném tradičním vnímání genderových rolí (péče o děti a domácnost) v Moldavsku.

Moldavsko je kvalifikováno jako země ve „vodním stresu“. Nedostatečná je kvalita vody kvůli nedostatku sanitace a nadměrnému používání hnojiv. Chátrající a technicky zastaralá infrastruktura vede k přerušování dodávek vody a ke značným ztrátám. Nedostatečný **přístup k vodě** má 60% populace. V Moldavsku je stále velké množství zastaralých pesticidů ze sovětské éry. Nakládání s odpady je neefektivní a není dostatečně systémově stimulováno, recyklace odpadů je velmi omezená.

Naléhavé potřeby Moldavska v oblasti veřejné správy (týká se i sektoru ochrany životního prostředí), ve vodním hospodářství, zpracování odpadu, odstranění nebezpečných látek, ve zkvalitnění zemědělské výroby, jsou zmíněny níže. Jejich potenciální řešení úzce souvisí s potřebným zlepšením kvality ovzduší, půdy a životního prostředí a obecně s **bojem se změnou klimatu a zvládnutím jejích dopadů**.

Rozšířená korupce je předmětem kritiky zahraničních partnerů, zdůrazňována je také nutnost **reformy veřejné správy a soudnictví**. Moldavsko má velké potíže s implementací legislativy, což je způsobeno nejasným rozdělením zodpovědností mezi institucemi, neadekvátním rozpočtem a nepřehledností předpisů. Instituce na všech úrovních trpí nízkou kapacitou a všeobecným nedostatkem lidských zdrojů. Občanská společnost v Moldavsku je stále slabá, zejména na místní úrovni.

1.3. Rozvojové priority země a SDGs Agendy 2030

Národní strategie rozvoje „Moldavsko 2020“, schválená v červenci 2012, určuje sedm priorit pro dosažení hospodářského růstu a snižování chudoby:

1. Vyrovnávání a sjednocování vzdělávacího systému s potřebami trhu práce, s cílem zvýšit produktivitu práce a zaměstnanost v ekonomice;
2. Zvyšování veřejných investic do celostátní i lokální silniční infrastruktury, s cílem snížit náklady na dopravu a zlepšit její kvalitu;
3. Snižování finančních nákladů navýšením konkurenceschopnosti finančního sektoru a rozvoj nástrojů pro řízení rizik;
4. Zlepšení podnikatelského prostředí, prosazování zásad hospodářské soutěže, zefektivnění regulačního rámce a využívání informačních technologií ve veřejných službách pro podniky a občany;
5. Snižování spotřeby energie zvýšením energetické účinnosti a využíváním obnovitelných zdrojů energie;
6. Zajištění finanční udržitelnosti důchodového systému s cílem zajistit přiměřenou míru náhrady mzdy;
7. Zvýšení kvality a efektivity soudnictví a boje proti korupci s cílem zajistit spravedlivý přístup k veřejným statkům pro všechny občany.

Pokud jde o plnění MDGs, ze třetí průběžné zprávy vyplývá, že Moldavsko dosáhlo významného posunu v oblasti vzdělání, snížení dětské úmrtnosti a omezení chudoby. Výraznější potíže mělo Moldavsko s plněním závazků v boji proti HIV/AIDS, tuberkulóze a jiným nemocem, ve snaze snížit mateřskou úmrtnost, v prosazování rovnosti pohlaví, a v zajištění přístupu k pitné vodě.

K implementaci SDGs a Agendy 2030 je v přípravě vznik Národní koordinační rady pro udržitelný rozvoj, která připraví plán aktivit a bude koordinovat a monitorovat jejich naplňování na úrovni ministerstev.

2. ČESKÁ REPUBLIKA V MOLDAVSKÉ REPUBLICE

2.1. Výsledky dosavadní spolupráce

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010–2017 zařadila Moldavsko mezi prioritní země české ZRS. Partnerská spolupráce se v těchto letech řídila Programem rozvojové spolupráce, který stanovil sektorové priority následovně: přístup k pitné vodě a sanitaci, podpora řádné demokratické správy věcí veřejných a občanské společnosti, podpora vzdělání a rozvoje další sociální infrastruktury a služeb, podpora v zemědělství (zejm. malých a středních podniků) a zlepšení potravinové bezpečnosti, ochrana životního prostředí.

ČR je v Moldavsku vnímána jako významný bilaterální donor. Projekty ZRS ČR jsou viditelné a jsou v obecném povědomí ostatních donorů i moldavských institucí a odborné veřejnosti. Vedle českých i místních nevládních organizací a zástupců akademické obce působí v rámci rozvojové spolupráce ČR v Moldavsku řada subjektů soukromého sektoru, z nichž někteří úspěšně dosahují komerční návaznosti.

V sociální oblasti se česká ZRS dlouhodobě orientuje na podporu rozvoje služeb domácí péče a na jejich legislativní zakotvení. ČR dále přispívá k podpoře sociální inkluze ohrožených skupin, např. neúspěšných navrátilivších se migrantů, dětí předškolního věku se speciálními potřebami a opuštěných dětí. Česká ZRS se věnuje také prevenci diabetu a přípravě reformy péče o duševně nemocné a mentálně handicapované.

V sektoru voda a sanitace byly dokončeny projekty rekonstrukce čistíren odpadních vod, vývoz a zlikvidování 450 tun pesticidů, byly instalovány čerpací stanice na odsávání ropných látek z podzemních vod. Proběhl také průzkum zdrojů pitné vody na jihu Moldavska.

V sektoru zemědělství má velký význam projekt zaměřený na vytvoření registru vín, jehož cílem je zlepšit přístup moldavských producentů na evropský trh. Dále probíhají projekty zaměřené na podporu rozvoje organického zemědělství a obecně zvýšení produkce s přidanou hodnotou, podporu vzniku družstev, jsou realizovány projekty zaměřené na modernizaci výuky zemědělských oborů na středních školách i na Zemědělské univerzitě v Kišiněvě.

Implementovány jsou projekty podpory kapacit místní a regionální samosprávy i státních institucí, například Úřadu pro mimořádné situace Moldavska, Ministerstva regionálního rozvoje a rekonstrukce, Ministerstva práce, sociální ochrany a rodiny, Ministerstva financí a Ministerstva hospodářství (Aid for Trade). Významným tématem české ZRS v Moldavsku je rovněž podpora v oblasti rozvoje demografie a statistiky.

2.2. Priority a cíle spolupráce

Pro Českou republiku i EU, stejně jako pro další spolupráci a bezpečnost v Evropě je zásadní mít v Moldavské republice silného, demokratického a důvěryhodného partnera. Moldavská republika prochází dlouhodobě vnitropolitickým zápasem o vlastní identitu, jehož výsledek je klíčový nejen pro budoucnost jejích občanů nebo z pohledu rozložení sil v regionu. Podpora vyváženého rozvoje země, demokratických reforem a přibližování k EU je v jednoznačném zájmu České republiky i EU, zejména v aktuálním zahraničně politickém kontextu, kdy EU čelí vnitřním i vnějším tlakům včetně vlivu Ruska a problematice migrace, které jsou kritické i pro Moldavsko.

Vzhledem ke společným zkušenostem v novodobé historii může navíc ČR v rámci evropské koordinované spolupráce nabídnout přidanou hodnotu v podobě předání know-how z vlastní demokratické transformace a vstupu do euroatlantických struktur a zároveň i vnímavost ke specifickým výzvám, kterým partnerská země čelí.

ČR klade v tomto programu důraz na potřebu provázání svých priorit s aktivitami v rámci EU, včetně iniciativy Východního partnerství a jejího Akčního plánu pro Moldavsko (EU-Moldova Action plan of EU Eastern Partnership Initiative) a Strategie EU a Akčního plánu pro dunajský region (EU Strategy and Action plan for the Danube Region, EUSDR). Priority spolupráce jsou v souladu s výsledky společné analýzy členů EU (Joint EU Members Analysis 2016) a se závazky vyplývajícími z Asociační dohody mezi státy EU a Moldavskou republikou. Plán rovněž zohledňuje regionální relevanci, zejména ve vztahu k South East Europe (SEE) 2020 Strategy of the Regional Cooperation Council (RCC). V jednotlivých cílech bere plán v úvahu dílčí doporučení multilaterálních fór resp, závazky Moldavska (např. Universal Periodic Review Rady pro lidská práva OSN, Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen, Úmluva o právech osob se zdravotním postižením) stejně jako zásady, priority a potřebu prohlubování spolupráce s OBSE a Radou Evropy.

CÍLE A VÝSTUPY:

Na základě uvedených východisek a s ohledem na specifické zkušenosti a možnosti českých i moldavských implementačních partnerů si Česká republika vybrala následující čtyři prioritní oblasti a v jejich rámci se soustředí na dosažení těchto cílů udržitelného rozvoje (SDGs, Agenda 2030):

I. Udržitelné nakládání s přírodními zdroji

Zlepšení celoročního přístupu všech skupin obyvatelstva k bezpečné, výživné a dostačující stravě. Zavádění udržitelného hospodaření s půdou a krajinou.

ZRS ČR se v Moldavské republice v následujícím programovém období zaměří především na antropogenní znečištění a jeho řešení moderními postupy, kde se zúročí přidaná hodnota ČR ve formě zkušeností získaných při řešení obdobných problémů v průběhu transformace.

K dosažení stanoveného cíle se bude postupovat dvěma liniemi. První je odstraňování starých ekologických zátěží, druhá linie se zaměří na zamezení vytváření nového znečištění lidskou činností.

II. Inkluzivní sociální rozvoj

Zavedení vhodného systému sociální ochrany, zvýšení a zkvalitnění sociální ochrany ohrožených skupin obyvatel.

Obě země budou spolupracovat na transformaci sociální politiky Moldavské republiky se záměrem maximalizovat efektivitu systému sociální ochrany s ohledem na omezené zdroje. Záměrem je dále zvýšit kvalitu poskytovaných služeb sociální péče a jejich dostupnost, a to především v regionech mimo hlavní město.

Při naplňování cíle bude zásadní spolupráce se zástupci státní správy na všech úrovních, s poskytovateli služeb sociální péče i s občanskou společností.

Zvláštní pozornost bude věnována potřebám zranitelných skupin obyvatel (senioři, osoby se zdravotním postižením, děti, osoby závislé nebo závislostí ohrožené). Bude kladen důraz na zvýšení podílu domácí komunitní péče a na integraci uvedených skupin obyvatel do společnosti.

III. Řádná demokratická správa věcí veřejných

Vytvoření efektivních, odpovědných a transparentních institucí na všech úrovních, podpora odpovědnému, inkluzivnímu, participativnímu a reprezentativnímu rozhodování na všech úrovních.

Institucionálním posílením se v tomto případě rozumí zvýšení efektivnosti, modernizace, zvýšení finanční udržitelnosti, zlepšení kvality služeb, profesionalizace a podpora dialogu mezi jednotlivými aktéry při implementaci sektorových strategií. Cílem je rovněž zlepšení podnikatelského prostředí a posílení parametrů tržní ekonomiky.

Výstupem bude rozvoj kapacit občanské společnosti i státních a samosprávných institucí na všech úrovních, a to především prostřednictvím sdílení know-how s českými subjekty včetně nastavování rozhodovacích mechanismů a formulace politik.

Projekty v rámci tohoto sektoru budou cíleny na programem stanovené prioritní oblasti zájmu české ZRS v Moldavské republice (podpora bude probíhat především v oblastech udržitelného nakládání s přírodními zdroji, inkluzivního sociálního rozvoje, demokratické správy věcí veřejných a v oblasti zemědělství a rozvoje venkova). Jedná se tedy o téma propustující všemi vybranými sektory spolupráce (je uplatněn mezisektorový přístup).

IV. Zemědělství a rozvoj venkova

Zvýšení příjmů vybraných zemědělců, a to zajištěním efektivních výrobních zdrojů a vstupů, potřebných znalostí, přístupu na trh a příležitostí k vytváření přidané hodnoty.

Stanoveného cíle bude dosaženo aktivitami směřujícími k zajištění lepšího přístupu vybraných zemědělců na trh, následně k podpoře jejich stabilní pozice na trhu (zajištění udržitelnosti) a k navýšení produkce zemědělských produktů s přidanou tržní hodnotou jako nástroje zvyšování konkurenceschopnosti malých a středních podniků. Rozvojová spolupráce by měla dále přispět k diverzifikaci zemědělské produkce a zohledňovat nutnost adaptace na klimatické změny.

Hlavní prioritou tohoto programu jako celku je **podpora vyváženého regionálního rozvoje v zemi a snížení hospodářských a sociálních rozdílů**. Implementací programu bude ČR navíc přispívat k naplňování dalších zahraničně-politických priorit ve vztahu k Moldavsku, kterými jsou zejména demokratická transformace země a předvstupního procesu do EU; podpora dobrého vládnutí, institucionálních kapacit, vlády práva a dodržování lidských práv; podpora teritoriální integrity země; podpora regionální spolupráce a rozvoj bilaterálních vztahů a spolupráce na úrovni vlád, samospráv, nevládních organizací a soukromých subjektů.

Česká republika je připravena doplnit dle potřeby bilaterální rozvojové aktivity v Moldavsku humanitární pomocí zejména v případě závažných katastrof nebo zvýšeného přílivu navrátilců, ale i ve vztahu k posilování připravenosti a snižování rizika katastrof. Program rozvojové spolupráce bude nadále probíhat komplementárně s Programem transformační spolupráce.

Cíle programu byly stanoveny ve spolupráci s vládou Moldavské republiky, zástupci tamní občanské společnosti a relevantními cílovými skupinami. Česká republika bude realizovat svou rozvojovou spolupráci dle reálných možností na celém území Moldavské republiky.

2.3. Opatření k dosažení cílů

Stěžejní formou pro dosažení cílů a výsledků programu je dvoustranná projektová rozvojová spolupráce, doplněná o projekty trojstranné spolupráce spolufinancované dalšími donory. Doplnkovými formami jsou mnohostranná rozvojová spolupráce ČR a v případě potřeby humanitární pomoc.

V rámci dvoustranné rozvojové spolupráce bude program naplňován zejména prostřednictvím rozvojových projektů cílených na zvyšování kapacit partnerů a příjemců, zahrnující přenos know-how, technologií a investičních celků. Tyto projekty budou realizovány výhradně na základě projektových námětů od místních moldavských subjektů s ohledem na zacílení programu a na základě ověření aktuálních potřeb v místě, a to skrze dotace, veřejné zakázky, rozpočtová opatření a případně i peněžní dary místním subjektům v partnerské zemi. Dalším nástrojem jsou pak tzv. malé lokální projekty (MLP) realizované přímo při zastupitelském úřadu (ZÚ) ČR, které umožňují menší, přesně cílené rozvojové aktivity v souladu se zaměřením programu. Využívány budou rovněž nové finanční nástroje, studie proveditelnosti, podnikatelská partnerství rozvojového či investičního charakteru a projekty podpory obchodu (Aid for Trade). Přímoou vazbu na stanovené prioritní oblasti rozvojové spolupráce tohoto programu bude mít i vysílání učitelů a expertů do Moldavska a studijní návštěvy pracovníků moldavské státní správy a samosprávy v ČR, které budou zaměřené výlučně na přenos know-how. Vedle toho budou využívány synergie s dalšími technickými nástroji, jako je poskytování stipendií.

2.4. Koordinace ČR s dalšími aktéry

Česká republika bude v souladu s globálními zásadami efektivnosti pomoci a v duchu kontinuity svého dosavadního přístupu usilovat o koordinaci svých aktivit s ostatními dárci v tematických oblastech svého prioritního zájmu dle Strategie ZRS 2018–2030. Spolupráce bude rozvíjena zejm. v rámci společného programování EU na základě společné analýzy EU a členských států z roku 2016. V oblastech oboustranného nebo vícestranného zájmu budou navazovány dle možností a kapacit projektové spolupráce s dalšími donory, např. se zeměmi V4, se Slovenskem (SlovakAid), Německem (GIZ) nebo USA (USAID).

Evropští rozvojoví partneři poskytují přibližně dvě třetiny celkové ODA (284 mil. EUR v roce 2015), přičemž samotná EU (instituce) poskytuje jednu třetinu z této částky. Největšími evropskými bilaterálními dárci jsou Rumunsko, Německo, Švédsko, Švýcarsko a Norsko. Evropská rozvojová pomoc je doplněna podporou implementace Asociační dohody a DCFTA, která je realizována prostřednictvím programu CIB (Comprehensive Institution Building), twinningových projektů, vysílání poradců a rozpočtovou a investiční podporou. Zbýlých cca 40 procent rozvojové pomoci přichází od mezinárodních (OSN, WB, EBRD, EIB, IMF) a ostatních bilaterálních (USA, Japonsko) donorů.

Hlavní platformou pro koordinaci ZRS v Moldavsku je prozatím pravidelné koordinační setkání všech donorů organizované UNDP jednou za měsíc. Sektorová koordinační jednání donorů jsou v relevantních sektorech svolávána pravidelně i ad hoc. Moldavská ministerstva nadto pořádají pravidelné sektorové koordinační rady. S rozpracováním společného programování se bude dále rozvíjet a prohlubovat především koordinace v rámci EU. Česká republika bude vynakládat úsilí být aktivní součástí společného programování v souladu s vlastními prioritami i kapacitami a v duchu principů efektivnosti a harmonizace pomoci i vzájemné zodpovědnosti mezi donory a moldavskou vládou.

3. PODMÍNKY REALIZACE PROGRAMU SPOLUPRÁCE

3.1. Podmínky realizace v zemi

Podmínky realizace rozvojové pomoci ČR v Moldavsku upravuje mezivládní Dohoda o rozvojové spolupráci uzavřená dne 13. 11. 2012 na dobu neurčitou. Moldavská strana se v dohodě zavazuje:

- osvobodit zboží a služby financované z českého příspěvku, jakož i veškeré vybavení, materiál a práci v rámci provádění dohody od cel, daní a jiných povinných plateb a poplatků;
- osvobodit české realizátory rozvojových projektů vyslané do Moldavska v rámci této dohody i jejich rodinné příslušníky od cel, jiných daní a dovozních přírážek při dovozu zboží osobní potřeby, usnadnit vstupní a výstupní celní odbavení těchto osob, věnovat pozornost otázce zkrácení čekacích dob na jejich vstupní víza a povolení (pracovní, pobytová) a zajistit jim příznivé zacházení.

Realizátoři projektů v rámci ZRS ČR mohou využívat ustanovení z dohody plynoucích, pokud je projekt ZRS zaregistrován na Úřadu vlády Moldavské republiky. Tato registrace probíhá periodicky cca jednou za 6 měsíců.

3.2. Monitoring a evaluace

Monitorování projektů a evaluace naplňování programu jsou základními předpoklady pro průběžné informování všech aktérů o průběhu a výsledcích spolupráce v potřebné míře i kvalitě. Tyto procesy se budou řídit ustanoveními obsaženými ve Strategii ZRS a v Metodice projektového cyklu dvoustranných projektů zahraniční rozvojové spolupráce. Výsledky monitorování a zejména evaluací budou zásadním podkladem pro komplexní vyhodnocení rozvojových aktivit, pro rozhodování o další spolupráci s Moldavskem na strategické, programové i projektové úrovni a následného komplexního systému řízení, které bude výsledky vázat na strategické cíle.

Při průběžném monitorování a vyhodnocování rozvojových aktivit stanovených tímto programem bude uplatňován postup zaměřený na výsledky ("result-based"), takže výstupy a cíle jednotlivých projektů budou sledovány jako prostředek pro efektivnější řízení a flexibilní nastavení potřebných změn dle měnících se podmínek realizace a nabytých zkušeností (ve smyslu „learning by doing“). Monitorování všech rozvojových aktivit ČR v zemi bude prováděno pracovníky zastupitelského úřadu ČR v Kišiněvě, nebo pracovníky ČRA. ČR bude usilovat o společné monitorovací mise s moldavskými úřady, realizátory a partnery rozvojových aktivit. Výstupem monitorování budou monitorovací zprávy, které budou sdíleny mezi MZV (ORS), ČRA, ZÚ a moldavskými úřady a budou také sloužit jako podklady k následným evaluacím. Pro monitoring naplňování programu budou v dvouletém cyklu revidovány hodnoty indikátorů výstupů a cílů programu dle zdrojů ověření dat (zejm. od moldavských úřadů).

Předmětem evaluací bude posuzování dlouhodobých dopadů a přínosů rozvojových intervencí v Moldavsku dle mezinárodně standardizované metodiky OECD a se zaměřením na jednotlivé tematické oblasti definované ve Strategii ZRS relevantní pro tento program. Vyhodnocováno bude rovněž vztahení k naplňování udržitelných rozvojových cílů (SDGs) pojmenovaných v tomto programu. Posuzováno bude také geografické, resp. regionální zacílení programu. ČR bude usilovat o zapojování a posilování moldavských evaluačních kapacit.

V průběhu každého roku implementace tohoto programu se uskuteční na MZV jedna až dvě konzultace mezi MZV, ČRA a popř. dalšími relevantními implementátory programu, jejichž cílem bude průběžný konsensus nad naplňováním programu a jeho očekávaných výsledků a včasná reakce na případné zásadní problémy.

Ve střednědobém horizontu je možno provést adaptaci programu tak, aby co nejlépe reagoval na potřeby moldavské strany a maximálním způsobem zohlednil výsledky evaluací a jejich doporučení.

Před uplynutím platnosti programu vypracuje ZÚ a ČRA ve vzájemné součinnosti pro MZV celkovou zprávu s popisem a vyhodnocením výsledků s celkovou analýzou dopadů. Zpráva bude obsahovat odůvodnění v případech, kdy nebylo stanovených cílů a výstupů dosaženo a pojedná o tom, které nástroje se osvědčily a které ne. Zpráva bude důležitým podkladem pro závěrečné vyhodnocení programu a pro rozhodnutí o další spolupráci s Moldavskem.

3.3. Řízení rizik a zvyšování udržitelnosti

Řízení rizik je prováděno v souladu se Strategii ZRS. Zásadním podkladem je strategická i projektová „Analýza rizik provádění zahraniční rozvojové spolupráce ČR v Moldavsku“ (dále jen „Analýza“), jejíž součástí je i výčet nástrojů pro řízení rizik. Na jejím základě, spolu s analýzou rozvojových potřeb Moldavska, je postaven program spolupráce s Moldavskem. Rizika i nástroje a opatření k jejich předcházení budou pravidelně monitorovány.

Udržitelnost rozvojové pomoci a výsledků realizovaných projektů je, s odkazem na Strategii ZRS, jedním ze základních cílů naplňování ZRS. Zvyšování udržitelnosti pak je důležitým měřítkem úspěšného partnerského rozvojového působení v zemi. K zvyšování udržitelnosti bude sloužit uvedené dobré řízení rizik a efektivní projektové řízení v jednotlivých fázích projektového cyklu. V souladu s ustanoveními ve Strategii ZRS je důraz kladen na kvalitní *identifikaci* rozvojových potřeb Moldavska v souladu s příslušnými strategiemi moldavské vlády a dále na realizaci cílů a aktivit vedoucích k jejich naplnění dle stanovených pravidel.

Předpokladem je důkladná analýza účastníků a místních podmínek rozvojových aktivit a rovněž relevantní a kvalitní vstupní data. V rámci *formulace* projektů bude v této souvislosti kladen důraz na kvalitně připravenou *strategii odchodu*. Důležitým prvkem pak je důraz na co nejvyšší míru *zapojení místních partnerů do procesu přípravy a rozhodování o projektech*, se kterým pak souvisí následné *sdílení vlastnictví výsledků* rozvojových aktivit podpořené pečlivým a předvídatelným *předáním projektu* včetně řádného zaškolení příjemců. Důležitým faktorem je spolupráce a komunikace realizátora s partnery v rámci předávání znalostí, školení aj. Důležitým faktorem vedoucím k žádoucím synergickým rozvojovým dopadům je pak *koordinace* s ostatními dárci a realizátory v dané lokalitě i vzájemná koordinace aktérů v rámci ZRS ČR. Důraz bude kladen na posilování kontrolních mechanismů a závaznosti implementace doporučení vzešlých z evaluací ve strategických dokumentech ZRS.

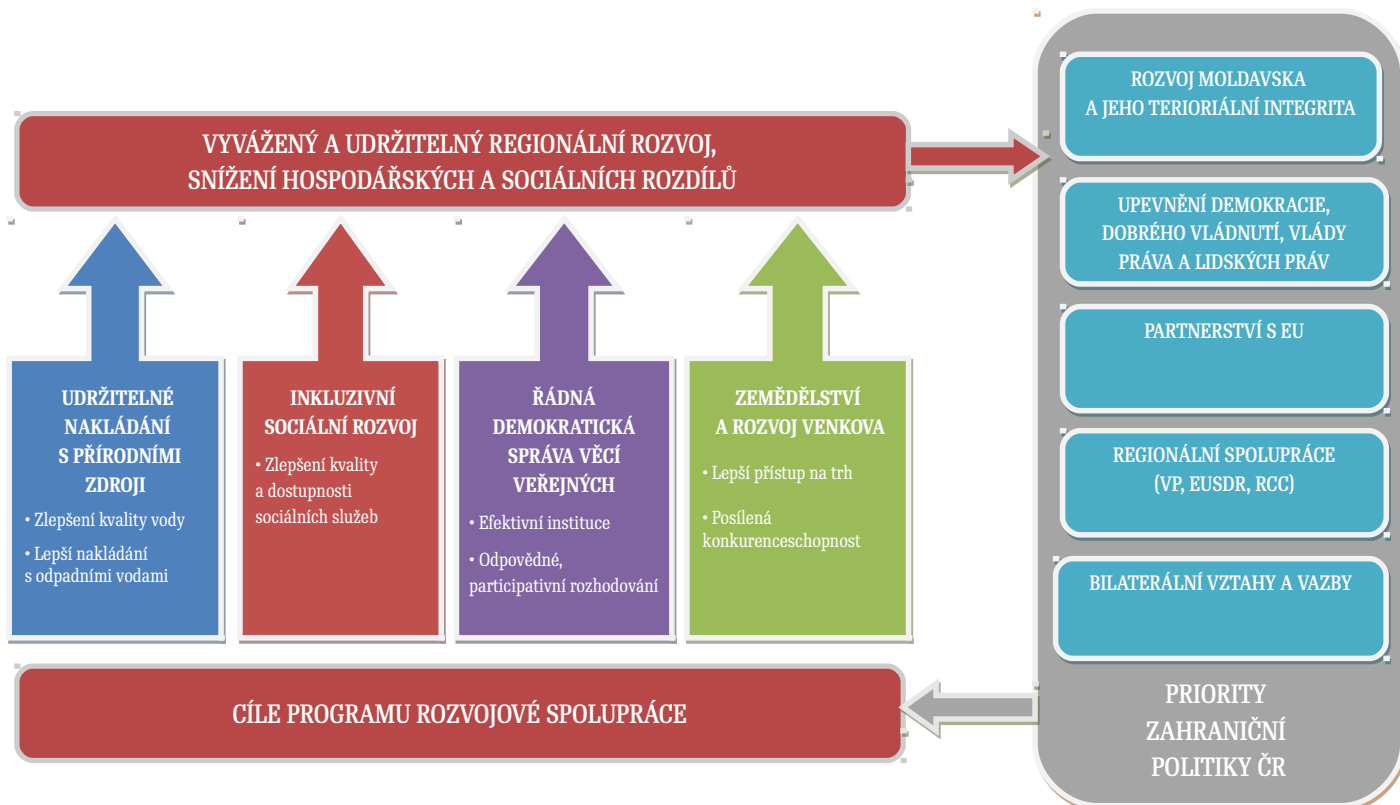
3.4. Platnost a aktualizace programu

Tento program rozvojové spolupráce České republiky s Moldavskou republikou byl uzavřen na období 2018–2023. Jeho naplňování bude průběžně vyhodnocováno v souladu se Strategií zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2018–2030 a každoročními plány monitoringu a odborných evaluací tak, aby tato vyhodnocování sloužila k případnému zpřesnění plánu, bude-li to potřebné a vhodné. Nejpozději v roce 2023 bude provedeno komplexní vyhodnocení programu, na základě kterého bude rozhodnuto o další spolupráci.

4. PŘÍLOHY

4.1. Schéma programu

Moldavsko 2018–2023 Program CzechAid

4.2. Results Matrix – Republic of Moldova (2018–2023)

Priority Areas of Sustainable Development	Results	Indicators
Sustainable Management of Natural Resources	<p>Outcome 1: By 12/2023 improve water quality by reducing pollution and contamination, eliminating dumps not meeting EU standards and reducing the proportion of untreated wastewater (SDG Target 6.3)</p> <p>Output 1.1: Sanitation systems (WWTPs and PSS) constructed or reconstructed</p> <p>Output 1.2: Primary contamination from selected sites neutralized</p>	<p>Percentage of wastewater safely treated</p> <p>Percentage of land threatened by contamination reduced</p> <p>Number of people newly connected to sewer and functional WWTP / additional waste water equivalent to X PE/day treated in line with legal requirements</p> <p>Size of area remediated, tons of contaminants neutralized</p>
Inclusive Social Development	<p>Outcome 2: Contribute to the Implementation of nationally appropriate social protection system and measures, achieve better coverage of the vulnerable by 12/2023 (SDG Target 1.3)</p> <p>Output 2.1: Quality of social services aimed at defined vulnerable population groups improved</p> <p>Output 2.2: Access to social services aimed at defined vulnerable population groups improved</p> <p>Output 2.3: Humanization of social care services</p>	<p>Percentage of population (vulnerable population groups: elderly, disabled, children, addicts) covered by social protection services</p> <p>Processes and procedures in place to establish and monitor quality control indicators. Percentage of social services providers meeting approved quality standards (disaggregated for rural/urban area)</p> <p>Number of beneficiaries of social services programmes (disaggregated for rural/urban area)</p> <p>Number of trainings provided to the sector</p> <p>Number of people in residential institutions of all forms reduced</p>
Good Governance, Strengthened Democracy	<p>Outcome 3: By 12/2023 to contribute to the development of effective, accountable and transparent institutions at all levels (SDG Target 16.6)</p> <p>Output 3.1 Relevant national institutions at all levels and civil society representatives and organizations strengthened through know-how sharing and capacity building</p>	<p>Outcome 3: By 12/2023 to contribute to the development of effective, accountable and transparent institutions at all levels (SDG Target 16.6)</p> <p>Output 3.1 Relevant national institutions at all levels and civil society representatives and organizations strengthened through know-how sharing and capacity building</p>
Agriculture and Rural Development	<p>Outcome 4: By 12/2020 increase the incomes of selected commodity producers through securing effective resources and inputs, knowledge, markets and opportunities for value addition (SDG Target 2.3)</p> <p>Output 4.1: Access to markets of selected commodity producers increased, market position stabilized</p> <p>Output 4.2: Production of agricultural products with added market value increased</p>	<p>Increase in percentage of average income of commodity producers and their number</p> <p>Increase in percentage of sales of commodity producers and their number</p> <p>Increase in percentage of production of agricultural products with added market value</p>

4.3. Zkratky a vysvětlivky

AA	Asociační dohoda (Association Agreement)
CIB	Komplexní program na budování institucí (Comprehensive Institution Building)
CPI	Index vnímání korupce (Corruption Perceptions Index)
ČRA	Česká rozvojová agentura
DAC	Výbor pro rozvojovou pomoc (Development Assistance Committee)
DCFTA	Prohloubená a komplexní zóna volného obchodu (Deep and Comprehensive Free Trade Area)
EBRD	Evropská banka pro obnovu a rozvoj (European Bank for Reconstruction and Development)
EIB	Evropská investiční banka (European Investment Bank)
EUSTR	Strategie EU pro Podunají (EU Strategy and Action plan for the Danube Region)
GIZ	Německá rozvojová agentura (The Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)
HDP	hrubý domácí produkt
HND	hrubý národní důchod
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals)
MLP	Malé lokální projekty
MMF	Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund, IMF)
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Organisation for Security and Cooperation in Europe, OSCE)
ODA	oficiální rozvojová pomoc (Official Development Assistance)
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)
ORS	Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV ČR
PSs	čerpací stanice (pumping stations)
RCC	Rada pro regionální spolupráci (Regional Cooperation Council)
RE	Rada Evropy
RF	Ruská federace (Russian Federation)

SDGs	Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals)
SEE	jihovýchodní Evropa (South East Europe)
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)
USAID	Agentura Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj (United States Agency for International Development)
VP	Východní partnerství (Eastern Partnership, EaP)
WB	Světová banka (World Bank)
WWTPs	čistírny odpadních vod (wastewater treatment plants)
ZRS	zahraniční rozvojová spolupráce
ZÚ	zastupitelský úřad